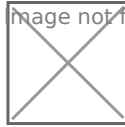

Προσωπικός - Υποστατικός τρόπος ύπαρξης

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

image not found or type unknown

Το ερώτημα το οποίο φύεται είναι ποιο το νόημα του υποστατικού τρόπου ύπαρξης των τριών Προσώπων για τον άνθρωπο; Ο κόσμος δημιουργήθηκε από τον Θεό ο οποίος θέλησε ελεύθερα να προβεί σε αυτή του την πράξη. Η δημιουργία του κτιστού θα μπορούσε και να μην είχε διενεργηθεί, αν ο Θεός επέλεγε διαφορετικά.

Ο άνθρωπος δημιουργήθηκε κατ' εικόνα του Θεού εικονίζοντας όχι τα γνωρίσματα της θεϊκής Του φύσης αλλά το μοναδικό προσωπικό τρόπο ύπαρξης. Για να γίνει εικόνα πρέπει να προσομοιώνεται με το πρωτότυπο. Μολονότι δεν έχει ο άνθρωπος καμία απολύτως πρόσβαση στην ουσία του Θεού, μπορεί να μιμηθεί την προσωπική του ύπαρξη. Καλείται ο άνθρωπος να γίνει πρόσωπο ξεπερνώντας τον εαυτό του διά της αγάπης. Με τη δική του προαίρεση και τη χάρη του Θεού δύναται να απεγκλωβιστεί από την κλειστή φθαρτή του φύση. Κατά το πρότυπο της Αγίας Τριάδας με την αγαπητική σχέση διανοίγεται προς τον πλησίον. Ο Θεός ως πρόσωπα με κοινωνία μεταξύ τους αναβαθμίζει τον άνθρωπο ως εικόνα Του.

Αν ο Θεός είναι απόλυτα ελεύθερος και επιλέγει την αγάπη, δηλαδή να μην παραμείνει μόνος αλλά να γεννά και να εκπορεύει τότε στο βαθμό που επιλέγει και ο άνθρωπος την αγάπη προσομοιάζει στον Θεό και απελευθερώνεται από τους καταναγκασμούς της φύσης του. Τρόπος ύπαρξης¹⁸³ ως πρόσωπο δε σημαίνει ότι

ο άνθρωπος μπορεί να επιτύχει αλλαγή ή κατάργηση της ανθρώπινης φύσης αλλά υπέρβαση των κτιστών ορίων της.

Το πρόσωπο, ως τρόπος ύπαρξης, δεν προκαθορίζεται από την ανθρώπινη φύση. Στον προσωπικό-υποστατικό τρόπο ύπαρξης δεν υπάρχει έκφανση της φύσης με διαφοροποίηση των βιολογικών ιδιωμάτων αλλά επιλογή τρόπου ύπαρξης. Δεν είναι δηλαδή κάτι δεδομένο αλλά δυνατότητα της ουσίας. Διαφορετικά ο άνθρωπος θα βίωνε μια φυσική συνέπεια που δε θα μπορούσε να ξεπεράσει και θα βρισκόταν αναπόδραστα στο δρόμο της φθοράς και του θανάτου.

Τα Πρόσωπα της Αγίας Τριάδας αποτελούν πλήρη όντα και όχι εκφάνσεις της κοινής ουσίας. Κατά τον ίδιο τρόπο η ανθρώπινη ουσία περιέχει τα κοινά φυσικά ιδιώματα της ανθρώπινης φύσης και κάθε άνθρωπος είναι μοναδικός και συγκεφαλαιώνει όλη την ανθρωπότητα στο πρόσωπό του. Αν η ανθρώπινη ουσία είχε τον πρώτο ρόλο τα πρόσωπα θα εμφανίζονταν ως προσωπεία ενός όλου το οποίο θα βίωνε τη συλλογικότητα σε δεύτερο βαθμό. Δεν επιμερίζεται η ανθρώπινη φύση αλλά ακέρεια εκφράζει όλη την ανθρωπότητα. Διαφορετικά τα πρόσωπα θα υπάγονταν στην ολότητα χωρίς τη δυνατότητα της διαφορετικότητας ύπαρξης αλλά και ελευθερίας επιλογών.

Αν αίτιο του Θεού ήταν η ουσία τότε το ίδιο θα συνέβαινε και στον άνθρωπο. Με τον τρόπο αυτό Θεός και άνθρωπος θα ήταν δέσμιοι της φύσης τους. Έτσι ο άνθρωπος δε θα είχε καμία δυνατότητα να σωθεί διότι θα ήταν αδύνατο να προσομοιάσει στη θεϊκή ουσία. Το είναι του ανθρώπου θα εξαρτιόταν από τη φύση του και όχι την ελευθερία του.

Η υπέρβαση της ατομικότητας και η αναγνώριση του πλησίον ως ον το οποίο εμπεριέχει μέσα από τη μοναδικότητά του όλη την ανθρωπότητα επιτρέπει την ενσωμάτωση των πολλών στον ένα Χριστό. Η Εκκλησία ως σώμα¹⁸⁴ του Χριστού στο οποίο κάθε μέλος μπορεί να γίνει το ίδιο τέλειο κατά το πρότυπο του Χριστού. Η Ευχαριστιακή εμπειρία της Εκκλησίας αποτελεί συνεχόμενη πράξη ενότητας. Με τη σάρκωσή του ο Υιός προσλαμβάνει την ανθρώπινη φύση χωρίς να συγχέεται με τη θεϊκή. Ο Χριστός περιλαμβάνει και ενοποιεί κατά χάρη κάθε πρόσωπο.

Σημειώσεις

183 Α. Μελισσάρη, «Η Ορθοδοξία και η κατάφαση του ανθρώπινου προσώπου», στο π. Α. Αυγουστήδης, Κ. Ζορμπάς, π. Β. Θέρμος, Ν. Κοκοσαλάκης, Α. Μελισσάρης, Χ. Τερέζης, Η Ορθοδοξία ως πολιτισμικό επίτευγμα και τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου, τόμος Β', Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2002, σελ. 71.

184 Κ. Αγόρα, «Ηθική και Βιοηθική», στο Κ. Αγόρας, Στ. Γιαγκάζογλου, π.Ν. Λουδοβίκος, Στ. Φωτίου, Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας, τόμος Α', Πάτρα,

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ - ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ» της ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Νικόλαο Κόϊο.
